

STORTINGET

Innst. 175 L

(2021–2022)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Prop. 14 L (2021–2022)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Endringer i utlendingsloven (innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet legger i proposisjonen frem forslag til endringer i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven).

Departementet foreslår å endre utlendingsloven § 84 om opplysningsplikt og unntak fra taushetsplikt for offentlige organer. Forslaget innebærer at kommuner, fylkeskommuner, universiteter, høyskoler, frittstående skoler, studentsamkipnader og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse plikter å gi opplysninger til det organet som behandler en sak etter utlendingsloven, dersom det er nødvendig for opplysning av saken. Formålet med endringen er å sikre effektivitet og brukervennlighet, samt å legge til rette for automatisering av søknadsbehandlingen vedrørende oppholdstillatelse i studieøyemed.

Departementet foreslår også at det i utlendingsloven § 95 lovfestes en adgang for Kongen til å gi nærmere bestemmelser i forskrift om stønad til beboere i asylmottak.

Til sist foreslår departementet endringer i reglene om permanent oppholdstillatelse i utlendingsloven § 62 annet og femte ledd. Det foreslås å presisere i § 62 annet ledd at familiemedlemmer til utlendinger som

har fått permanent oppholdstillatelse på bakgrunn av midlertidig oppholdstillatelse i medhold av utlendingsloven § 28 eller § 38, er omfattet av botidskravet på fem år. Det foreslås også en teknisk endring i utlendingsloven § 62 femte ledd.

I proposisjonens kapittel 2 gis det en omtale av bakgrunnen for forslaget om innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner.

Det fremkommer av proposisjonens pkt. 2.1 at forslag til endringer i utlendingsloven (innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner mv.) har vært sendt på høring. Departementet har også hatt på høring et forslag til endring i utlendingsloven og ny forskrift om stønad til beboere i asylmottak. Forslagene til endringer i reglene om permanent oppholdstillatelse har ikke vært på høring.

I proposisjonens kapittel 3 gis en omtale av gjeldende rett knyttet til forslaget om innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner mv., herunder om:

- Grunnloven og internasjonale forpliktelser
- generelt om behandling av personopplysninger
- bruk av automatiserte avgjørelser
- taushetsplikt og opplysningsplikt.

I proposisjonens kapittel 4 gis en omtale av forslaget i høringsnotatet om innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner mv.

I proposisjonens kapittel 5 gis en omtale av høringsinstansenes syn på forslaget om innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner mv. Det vises i proposisjonen til at høringsinstansene i all hovedsak er positive til forslaget.

I proposisjonens kapittel 6 gis departementets vurdering knyttet til forslaget om innhenting av opplysninger

ger fra utdanningsinstitusjoner mv. Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet.

I proposisjonens kapittel 7 gis en nærmere omtale av forslaget om en forskriftshjemmel for stønad til beboere i mottak.

I proposisjonens kapittel 8 gis en nærmere omtale av forslaget om permanent oppholdstillatelse.

I proposisjonens kapittel 10 gis merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet legger til grunn at forslaget om innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner vil medføre en effektivisering av saksbehandlingen hos utlendingsmyndighetene og økt brukervennlighet. En direkte innhenting vil sikre at forvaltningen legger korrekte og oppdaterte opplysninger til grunn i sin saksbehandling, og at utlendingsmyndighetene har økt mulighet for kontroll av opplysninger om studier.

Kostnader i tilknytning til utvikling, drift og forvaltning av en løsning for elektronisk innhenting av utdanningsopplysninger krever dekning innenfor gjeldende budsjetttrammer eller behandling i den ordinære budsjettprosessen. UDI har allerede utviklet løsninger for bruk av automatiserte avgjørelser. Det må likevel påregnes noe kostnader til drift og vedlikehold. Elektronisk samhandling vil være ressursbesparende for utdanningsinstitusjonene og igjen gi kortere saksbehandlingstid i utlendings saker. Elektronisk samhandling kan også redusere overskuddsinformasjon.

Forslaget om å lovfeste en adgang for Kongen til å gi nærmere bestemmelser i forskrift om stønad til beboere i asylmottak antas ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

Forslaget til endringer i reglene om permanent oppholdstillatelse i utlendingsloven § 62 annet og femte ledd er presiseringer av lovteksten og antas heller ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Per Martin Sandtrøen, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Grete Wold, fra Rødt, Tobias

Drevland Lund, og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til at Justis- og beredskapsdepartementet i Prop. 14 L (2021–2022) foreslår endringer i lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven).

Komiteen viser til at departementet foreslår å endre utlendingsloven § 84 om opplysningsplikt og unntak fra taushetsplikt for offentlige organer. Forslaget innebærer at kommuner, fylkeskommuner, universiteter, høyskoler, frittstående skoler, studentsamkipnader og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse plikter å gi opplysninger til det organet som behandler en sak etter utlendingsloven, dersom det er nødvendig for opplysning av saken.

Komiteen peker på at formålet med endringen er å sikre effektivitet og brukervennlighet samt å legge til rette for automatisering av søknadsbehandlingen vedrørende oppholdstillatelse i studieøyemed.

Komiteen viser til at departementet også foreslår at det i utlendingsloven § 95 lovfestes en adgang for Kongen til å gi nærmere bestemmelser i forskrift om stønad til beboere i asylmottak.

Komiteen viser til at departementet til sist foreslår endringer i reglene om permanent oppholdstillatelse i utlendingsloven § 62 annet og femte ledd. Det foreslås å presisere i § 62 annet ledd at familiemedlemmer til utlendinger som har fått permanent oppholdstillatelse på bakgrunn av midlertidig oppholdstillatelse i medhold av utlendingsloven § 28 eller § 38, er omfattet av botidskravet på fem år. Det foreslås også en teknisk endring i utlendingsloven § 62 femte ledd.

Komiteen viser til at det fremkommer av proposisjonens pkt. 2.1 at forslag til endringer i utlendingsloven (innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner mv.) har vært sendt på høring. Departementet har også hatt på høring et forslag til endring i utlendingsloven og ny forskrift om stønad til beboere i asylmottak. Komiteen merker seg at forslagene til endringer i reglene om permanent oppholdstillatelse ikke har vært på høring.

Komiteen viser for øvrig til omtalen av forslaget i proposisjonen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Venstre støtter behovet for en effektiv og rettssikker saksbehandling i saker som omhandler oppholdstillatelser. Dette er viktige saker som får konsekvenser for den enkelte, og de må derfor behandles etterrettelig. Disse medlemmer understreker betydningen av at opplysninger som innhentes, er nødvendige for å belyse saken og kan lette saksbehandlingen. Disse medlemmer ser bekymringen ved at man ikke trenger et samtykke for å innhente opplysninger, men det er også en situasjon der man ikke kan nekte dette, da myndighetene vurderer det som nødvendig for

å få opphold. Disse medlemmer deler MiRA og Jussbuss sine refleksjoner om viktigheten av gode og strenge vurderinger av nødvendighetskravet sett opp mot personvernet. Disse medlemmer vil påpeke at alle bør få mulighet for å bli hørt i saker som angår deres muligheter for oppholdstillatelse.

Komiteens medlem fra Rødt viser til MiRA-senterets høringsinnspill om at forslaget som er lagt frem, er i strid med nødvendighetskravet i EU-forordningen, der det kreves at personopplysninger må være nødvendige og viktige for utfallet av en sak. Dette medlem viser til formuleringen som trekkes frem i høringsinnspillet fra MiRA-senteret, og deler oppfatningen om at den nevnte formuleringen er problematisk, og at den vage ordlyden med stor sannsynlighet vil føre til at innhenting av personopplysninger vil bli normen, også i saker der opplysningene ikke har noen relevans for utfallet av saken. Dette medlem kan heller ikke se at den generelle henvisningen til kontrollhensyn og effektivitet som brukes som begrunnelse for så sterke inngrep i enkeltpersoners lovbestemte rettigheter, står i et proporsjonalt forhold til den svekkelsen av personvern og vern om privatlivet som disse inngrepene i forslaget innebærer.

Dette medlem viser også til høringsinnspillet fra Jussbuss og deler oppfatningen om at det må tas utgangspunkt i samtykke som behandlingsgrunnlag, blant annet ved innhenting av personopplysninger om barn, som fortjener et særlig vern, og vedtak om tilbakekall, som er særlig inngripende vedtak.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre viser til forslaget om å tydeliggjøre i utlendingsloven § 62 annet ledd at familiemedlemmer til utlendinger som har fått permanent oppholdstillatelse på bakgrunn av midlertidig opphold, også er omfattet av botidskravet på fem år. Disse medlemmer viser til at botidskravet ble hevet etter forhandlinger om statsbudsjettet for 2021 og fremmet i Stortinget uten forutgående høring. Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet den gang stemte imot forslaget, i likhet med da forslaget ble fremmet av tidligere regjering i 2015. Disse medlemmer viser til følgende merknad i Innst. 391 L (2015–2016):

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti, går imot regjeringens forslag om utvidet botidskrav fra tre til fem år. Flertallet mener at en slik skjerpelse vil ha negative konsekvenser for integriteten.»

Disse medlemmer viser til at forslaget fikk omfattende kritikk da det ble fremmet i 2015, og mener re-

gjeringen nå har en gylden anledning til å reversere dette forslaget.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Komiteen peker på at forslaget om innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner vil medføre en effektivisering av saksbehandlingen hos utlendingsmyndighetene og økt brukervennlighet. En direkte innhenting vil sikre at forvaltningen legger korrekte og oppdaterte opplysninger til grunn i sin saksbehandling, og at utlendingsmyndighetene har økt mulighet for kontroll av opplysninger om studier.

Komiteen merker seg at kostnader i tilknytning til utvikling, drift og forvaltning av en løsning for elektronisk innhenting av utdanningsopplysninger krever dekning innenfor gjeldende budsjetttrammer eller behandling i den ordinære budsjettprosessen. Komiteen viser til at UDI allerede har utviklet løsninger for bruk av automatiserte avgjørelser. Det må likevel påregnes noen kostnader til drift og vedlikehold. Komiteen vil mene at elektronisk samhandling vil være ressursbesparende for utdanningsinstitusjonene og igjen gi kortere saksbehandlingstid i utlendingssaker. Komiteen viser til at elektronisk samhandling også kan redusere overskuddsinformasjon.

Komiteen merker seg at forslaget om å lovfeste en adgang for Kongen til å gi nærmere bestemmelser i forskrift om stønad til beboere i asylmottak antas ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

Komiteen merker seg også at forslaget til endringer i reglene om permanent oppholdstillatelse i utlendingsloven § 62 annet og femte ledd er presiseringer av lovteksten og heller ikke antas å ha økonomiske eller administrative konsekvenser.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Framskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i utlendingsloven (innhenting av opplysninger fra utdanningsinstitusjoner mv.)

I

I lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her gjøres følgende endringer:

§ 62 annet ledd annet punktum skal lyde:

Tilsvarende gjelder utlending som får oppholdstillatelse som familiemedlem til utlending som nevnt i første punktum, eller til utlending som har fått permanent oppholdstillatelse på grunnlag av tillatelse etter lovens § 28 eller § 38, jf. kapittel 6.

§ 62 femte ledd første punktum skal lyde:

Når det foreligger forhold som nevnt i § 66 og utlendingen ikke blir utvist, kreves lengre botid enn nevnt i første og annet ledd for at permanent oppholdstillatelse skal gis.

§ 84 første ledd skal lyde:

Dersom det organet som behandler en sak etter loven her, anser det som nødvendig for opplysning av saken, kan organet pålegge følgende organer å utlevere, uten hinder av taushetsplikt, opplysninger om utlendinger eller andre loven gjelder for:

- a) barnevernsmyndighetene
- b) kommunene

- c) Statens lånekasse for utdanning
- d) arbeids- og velferdsforvaltningen
- e) skattemyndighetene
- f) politiet
- g) folkeregistermyndigheten
- h) fylkeskommunene
- i) universiteter og offentlige høyskoler
- j) frittstående skoler og private høyskoler
- k) Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

§ 95 tredje ledd skal lyde:

Kongen kan gi forskrift om innkvarteringsordninger, blant annet om tildeling og bortfall av botilbud, innkvartering av og omsorg til enslige mindreårige som bor i asylmottak, og stønad til beboere i asylmottak.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 1. mars 2022

Lene Vågslid

leder

André N. Skjelstad

ordfører

